

Sygn. akt I ACa 492/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jolanta Terlecka
Sędzia:	SA Elżbieta Patrykiewicz
Sędzia:	SO del. do SA Ewa Mierzejewska (spr.)
Protokolant	sekr. sądowy Maciej Mazuryk

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2014 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S., T. S. i Z. S.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie powodowej Gminy Miejskiej J.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia

16 kwietnia 2014 r. sygn. akt I C 922/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchyla nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 22 sierpnia 2011 roku sygn. akt II Nc 148/11 i oddala powództwo;

II. zasądza od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej

z siedzibą w W. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S., T. S. i Z. S. solidarnie kwotę 19.599 (dziewiętnaście tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt dziewięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Sygn. akt I ACa 492/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2014 roku Sąd Okręgowy w L. uchylił nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 22 sierpnia 2011 roku w sprawie II(...)i zasądził od pozwanych: (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S., T. S. i Z. S. solidarnie na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 150.932 złote z ustawowymi odsetkami od dnia 8 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kosztami

postępowania w kwocie 5.529 złotych, zaś w pozostałym zakresie oddalił powództwo, nakazując pobrać od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w L. łączną kwotę 131.26 złotych tytułem zwrotu wydatków.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 23 lipca 2007 roku Gmina J. jako zamawiający zawarła umowę o budowę sali gimnastycznej z(...)Spółką z o.o z siedzibą w S. jako wykonawcą. W § 14 umowy wskazano, że wykonawca wniesie zabezpieczenie w postaci gwarancji ubezpieczeniowej, służącej pokryciu roszczeń z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy oraz z tytułu gwarancji jakości. W §(...)umowy strony zastrzegły karę umowną na wypadek zwłoki wykonawcy w usunięciu wad i usterek stwierdzonych przy odbiorze lub w okresie rękojmi. W dniu 31 lipca 2007 roku Towarzystwo (...)S.A. zawarła z(...)Spółką z o.o umowę o udzielanie ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych. W tym samym dniu spółka (...)wystawiła weksel in blanco, który został poręczony przez T. S. i Z. S.. W deklaracji wekslowej wystawca weksła upoważnił Towarzystwo(...)do wypełnienia go w każdym czasie w przypadku niedotrzymania umownych terminów spłaty zadłużenia na sumę odpowiadającą kwocie zadłużenia wraz z odsetkami i wszelkimi kosztami. W dniu 23 lipca 2009 roku dokonano odbioru końcowego sali gimnastycznej. Uznano, że roboty zostały wykonane zgodnie z umową, a inwestycja nie posiada wad. Sala gimnastyczna została oddana do użytku w dniu 8 października 2009 roku i była wykorzystywana zgodnie z jej przeznaczeniem. Pod koniec listopada 2009 roku nauczyciele zauważyli, że listwy boazeryjne na ścianie zaczynają się rozchodzić, w boazerii robią się liczne szczeliny. W dniu 22 czerwca 2010 roku wyznaczono wykonawcy ostateczny termin do usunięcia wszystkich usterek powstałych w okresie gwarancyjnym. Wykonawca dokonał prac naprawczych polegających między innymi na zdemontowaniu boazerii w sali gimnastycznej i pomalowaniu ściany farbą. Wartość robót została określona na kwotę 8.848,65 złotych. Gmina J. kierowała do pozwanej Spółki wezwania do zapłaty kary umownej tytułem zwłoki w usunięciu przedmiotowych wad, a następnie w dniu 14 marca 2011 roku dokonała zgłoszenia powodowi roszczenia z gwarancji ubezpieczeniowej. Obejmowało ono kary umowne od całej inwestycji powiększone o koszty usunięcia usterek. Zastępca Burmistrza J. złożył oświadczenie, w którym wskazał, że kwota 150.932 złote dotycząca nie usunięcia wad sali gimnastycznej w ocenie Gminy jest bezsporna oraz należna z tytułu gwarancji należytego wykonania umowy i usunięcia wad. Pozwani w pismach z dnia 29 marca i 13 czerwca 2011 roku skierowanych do powoda kwestionowali zasadność realizacji roszczenia gwarancyjnego na rzecz Gminy, które jednakże zostało wypłacone w dniu 15 czerwca 2011 roku, po czym powód wezwał pozwanych do zapłaty tej należności głównej wraz z odsetkami w terminie do 21 lipca 2011 roku. Sąd Okręgowy wskazał, iż podstawą dochodzonego roszczenia jest zobowiązanie wekslowe wynikające z weksła in blanco wystawionego w dniu 31 lipca 2007 roku, który został wypełniony przez powoda na podstawie deklaracji wekslowej zawartej w tym samym dniu. Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut uzupełnienia weksła in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową. Powód miał uprawnienie do wypełnienia weksła w związku z brakiem spłaty zobowiązania wynikającego z wypłaconego roszczenia gwarancyjnego. Z deklaracji wynikało jego upoważnienie do oznaczenia daty płatności oraz klauzuli „bez protestu”. W tych okolicznościach nie można zarzucić ubezpieczycielowi nieprawidłowego wypełnienia weksła. Skutkuje to odpowiedzialnością pozwanych. Z uwagi na to, że wystawca weksła własnego może wobec remitenta zgłaszać zarzuty ze stosunku podstawowego, pozwani mogą podnosić również zarzuty dotyczące umowy gwarancji ubezpieczeniowej. W świetle § (...) umowy „o udzielanie ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych w ramach określonego limitu gwarancyjnego” Nr (...) z dnia 31 lipca 2007 roku wnioskodawca wskazał, że ponosi pełną odpowiedzialność za wszelkie skutki, jakie mogą wyniknąć w związku z wydaniem gwarancji i zobowiązuje się, że wszelkie wypłaty, których (...) S.A. dokona w związku z roszczeniami beneficjenta zgłoszonymi z tytułu gwarancji, wraz z kosztami jej realizacji i odsetkami, zostaną przez niego pokryte, zaś na podstawie (...) ust. 3 umowy zobowiązał się do zapłaty tych należności najpóźniej w terminie określonym w wezwaniu do zapłaty. Z kolei w punkcie 2 umowy „ubezpieczeniowej gwarancji należytego wykonania i właściwego usunięcia wad” zawartej również w dniu 31 lipca 2007 roku Nr (...) wskazano, że gwarancja zabezpiecza zobowiązanie wykonawcy wobec beneficjenta dotyczące niewykonania lub nienależytego wykonania robót budowlanych oraz właściwego usunięcia wad fizycznych należycie wykonanych robót budowlanych stwierdzonych protokołem odbioru końcowego podpisanym przez wykonawcę i beneficjenta, o ile protokół ten zostanie podpisany przed dniem 27 lipca 2009 roku. Na podstawie punktu(...)umowy wypłata gwarancji miała nastąpić po doręczeniu gwarantowi: oryginału wezwania do zapłaty, zawierającego kwotę roszczenia i oświadczenie, że żądana kwota odpowiada niewykonanym, bądź nienależycie

wykonanym robotom określonym w umowie albo nieusuniętym wadom fizycznym oraz że jest bezsporna i należna z tytułu gwarancji, podpisanego przez osoby właściwie umocowane do działania w imieniu beneficjenta, których podpisy na wezwaniu do zapłaty zostały poświadczane notarialnie lub przez bank prowadzący rachunek beneficjenta; kopii pisemnego wezwania do zapłaty, dokumentów poświadczających umocowanie osób, które podpisały wezwanie do zapłaty, specyfikacji nieusuniętych wad dotyczących robót objętych umową wraz z wyliczeniem kwoty roszczenia w odniesieniu do każdej pozycji tej specyfikacji, ze wskazaniem wartości należności odzyskanych przez beneficjenta od wykonawcy z tytułu kwot zatrzymanych, kar umownych, innych odszkodowań wskazanych w umowie, jeżeli takie wystąpiły, wraz z kopią faktur potwierdzających zasadność i kwotę roszczenia oraz protokołu, o którym mowa w ust. 2 pkt 2. Odnosząc się do zarzutów pozwanych dotyczących prawidłowości zapłaty sumy gwarancyjnej w kontekście braku uzyskania od beneficjenta wymaganych dokumentów, a nadto nierzetelnego zbadania przez ubezpieczyciela roszczenia zgłoszonego przez Gminę J., Sąd Okręgowy wskazał na ich bezzasadność. Zobowiązanie powoda miało bowiem charakter abstrakcyjny, a zatem jego wykonanie nie było zależne od zasadności roszczeń wynikających ze stosunku podstawowego, zabezpieczonego przedmiotową gwarancją. W związku z tym gwarant nie miał obowiązku oceny zasadności roszczeń Gminy w stosunku do pozwanej Spółki. Wniosek taki nie może budzić wątpliwości w kontekście punktu 4 gwarancji ubezpieczeniowej, z której wynika, że gwarant zobowiązuje się nieodwołalnie do zapłacenia kwoty nie przekraczającej sumy gwarancyjnej na zasadach przewidzianych w przedmiotowym dokumencie. Na chwilę wypłaty roszczenia Gminie, tj. w dniu 15 czerwca 2011 roku, powód dysponował zarówno wezwaniem pozwanej spółki do zapłaty, z którego wynikało, że żądana kwota odpowiada karom umownym naliczanym w związku z nie usunięciem wad fizycznych, oświadczeniem, że roszczenie jest bezsporne i należne z tytułu gwarancji, pisemnym wezwaniem do usunięcia wad, specyfikacją nieusuniętych wad dotyczących robót wynikających z umowy wraz z fakturami oraz protokołem odbioru obiektu oraz pełnomocnictwem do działania w imieniu beneficjenta. Wpłata sumy gwarancyjnej była zatem prawidłowa i zgodna z umową gwarancji ubezpieczeniowej. Pozwani nie mogą uwolnić się od odpowiedzialności, skoro ubezpieczyciel był zobowiązany do zaspokojenia roszczenia gwarancyjnego beneficjenta. Nie ma również przeszkód do objęcia gwarancją roszczeń beneficjenta wynikających z kar umownych związanych z nie usunięciem wad przez Spółkę (...) Celem gwarancji jest bowiem ułatwienie dochodzenia roszczeń przysługujących beneficjentowi od ubezpieczyciela, bez potrzeby prowadzenia ewentualnego sporu z drugą stroną zabezpieczonej umowy. W tym kontekście zasadny jest wniosek, że zakresem gwarancji objęte zostały wszelkie roszczenia wynikające z naruszenia przez pozwaną Spółkę zobowiązania właściwego usunięcia wad fizycznych, również wynikające z kary umownej. Zasadne jest roszczenie w zakresie wypłaconej przez powoda kwoty głównej w wysokości 150.932 złote. Nieprawidłowo natomiast zostały obliczone odsetki od przedmiotowej kwoty. Skoro powód nie wykazał, że wezwał pozwanych do zapłaty kwoty wynikającej z umowy, zaś wezwanie do zapłaty zostało nadane dopiero w dniu 13 lipca 2011 roku, w którym jako termin płatności określono dzień 22 lipca 2011 roku, to w ocenie Sądu Okręgowego roszczenie odsetkowe nie zostało wykazane i powództwo w tej części podlegało oddaleniu.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wnieśli pozwani. Zarzucili:

naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

art. 65 § 1 i 2 kc w zw. z art. 353¹ kc poprzez błędną wykładnię postanowień umownych zawartych w ust. 2 pkt. 2) w związku z ust. 7 pkt.1) i 5) ubezpieczeniowej gwarancji należytego wykonania i właściwego usunięcia wad z dnia 31 lipca 2007 roku (nr (...)) poprzez bezzasadne przyjęcie, że gwarancja ta zabezpieczała obowiązek zapłaty kary umownej z tytułu "zwłoki w usunięciu wad i usterek stwierdzonych w okresie rękojmi" (pkt 4 specyfikacji przedstawionej przez Beneficjenta), podczas gdy z treści gwarancji wynika, iż gwarancja zabezpiecza zobowiązanie Wykonawcy wobec Beneficjenta dotyczące właściwego usunięcia wad fizycznych należycie wykonanych robót budowlanych stwierdzonych protokołem odbioru końcowego podpisanym przez Wykonawcę i Beneficjenta, o ile protokół ten zostanie podpisany przed dniem 29 lipca 2009 roku (ust. 2 pkt. 2). Ponadto ust. 7 pkt 1) w/w gwarancji wprost wskazywał, iż żądana kwota ma odpowiadać niewykonanym lub nienależycie wykonanym robotom lub też nieusuniętym wadom fizycznym, na którą to okoliczność Beneficjent miał złożyć stosowne oświadczenie. Natomiast z ust. 7 pkt 5) gwarancji wynika, iż Beneficjent powinien dostarczyć specyfikację nieusuniętych wad, w której wskaże wyliczenie kwoty roszczenia w stosunku do każdej pozycji tej specyfikacji. Z treści dostarczonych

przez Beneficjenta dokumentów wynika wprost, iż żądanie zapłaty kwoty 131.205,75 złotych dotyczy zapłaty kary umownej, a nie odpowiada wartości nieusuniętych wad. Tym samym w ocenie skarżącego Sąd Okręgowy w L. dokonał rozszerzającej interpretacji zapisów umowy o udzielenie gwarancji, łączącej strony.

art. 65 § 1 i 2 kc w związku z art. 353⁽¹⁾ kc poprzez błędną wykładnię postanowień umownych zawartych w § 7 ust. 5 ubezpieczeniowej gwarancji należytego wykonania i właściwego usunięcia wad z dnia 31 lipca 2007 roku (nr (...)) poprzez błędne przyjęcie, iż Gwarant miał podstawy do wypłaty sumy gwarancyjnej, podczas gdy nie otrzymał dokumentów wymaganych postanowieniami gwarancji, m.in. oświadczenia, iż żądana kwota z tytułu Gwarancji jest bezsporna (oświadczenie z 14 marca 2011 roku zawiera jedynie stwierdzenie, iż w ocenie Gminy jest bezsporna), nie jest to zatem oświadczenie osoby składającej to pismo- Zastępcy Burmistrza B. W., a jedynie informacja, co na ten temat "uważa" Gmina. Gwarant miał wiedzę, iż sprawa jest sporna, gdyż pozwany go o tym informował, a nadto wytoczył sprawę przed SR w J. sygn. (...) Ponadto z treści specyfikacji wynika wprost, iż kwota 131.205,75 zł nie odpowiada wartości nieusuniętych usterek, gdyż odpowiada zgodnie z treścią tego dokumentu równowartości kary umownej, w tym zakresie oświadczenie również jest zatem nieprawdziwe.

art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 z późn. zm.) poprzez uznanie, iż przedmiotowy weksel został wypełniony zgodnie z deklaracją wekslową i łączącą strony umową, podczas gdy łączący strony stosunek podstawowy -umowa o udzielenie gwarancji ubezpieczeniowej i ubezpieczeniowa gwarancja, nie pozwalały na wypłatę równowartości kary umownej należnej Beneficjentowi od Spółki (...) a jedynie kwoty odpowiadającej równowartości prac objętych umową, co do których Wykonawca nie usunął wad fizycznych [tak w: ust. 2 pkt 2) oraz ust. 7 pkt 5) ubezpieczeniowej gwarancji Nr (...)]. Powyższe skutkowało m.in. przyjęciem odpowiedzialności solidarnej poręczycieli wekslowych, podczas gdy osoby te nie udzielały poręczenia za zapłatę kary umownej przez Spółkę Sanakiewicz, a jedynie za fakt właściwego usunięcia wad fizycznych dotyczący prawidłowo wykonanych prac objętych protokołem odbioru końcowego. W świetle powyższego nie zachodziła solidarna odpowiedzialność T. i Z. S. co do zapłaty kwoty 131.205,75 zł, która w specyfikacji przedstawionej przez Beneficjenta została określona jako równowartość należnej kary umownej;

art. 5 kc poprzez przyjęcie przez Sąd, iż pozwani byli obowiązani do zwrotu na rzecz powoda każdej kwoty wypłaconej przez powoda Beneficjentowi Gwarancji, podczas gdy takie stanowisko może prowadzić do nadużycia prawa przez Gwaranta, który nie ponosi żadnej odpowiedzialności za dokonanie nieprawidłowej weryfikacji zgłoszonego przez Beneficjenta żądania zapłaty, pomimo, iż jest podmiotem profesjonalnym, który w całości narzucił treść umowy i udzielonej gwarancji. W powyższym zakresie doszłoby zatem do całkowitego zwolnienia powoda od odpowiedzialności za niewłaściwe wykonanie zobowiązania.

Naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia: art. 316 § 1 kpc w zw. z art. 233 § 1 kpc poprzez pominięcie, że w toku sprawy strona pozwana wykazała, iż wady rzeczy, o których pisał Beneficjent nie występowały, gdyż jak zeznał Zastępca Burmistrza Miasta J. B. W. na rozprawie dnia 14 stycznia 2013r. usterki boazerii za jego zgodą zostały usunięte w terminie, w ten sposób, że ściana została wykonana w innej technologii. Dopiero po wykonaniu tych prac zgoda została cofnięta.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o:

zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w(...)z dnia 22 sierpnia 2011 r. w sprawie (...) w części dotyczącej zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 150.932 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w tym zakresie;

zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów procesu za obie instancje według norm prawem przewidzianych;

ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L..

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Żądanie pozwu powód oparł na twierdzeniu, iż wystawiony w dniu 31 lipca 2007 roku przez pozwaną Spółkę weksel in blanco został wypełniony zgodnie z deklaracją wekslową. Równocześnie zarzucił zaistnienie takich okoliczności faktycznych, które w jego ocenie uzasadniały wypłacenie beneficjentowi (Gminie J.) przez pozwaną Spółkę (...) Spółkę z o.o.) kwoty ustalonej w oparciu o umowę „ubezpieczeniowej gwarancji należytego wykonania i właściwego usunięcia wad”, zawartą w dniu 31 lipca 2007 roku, oznaczoną Nr (...) (k.58-59).

Tak określona podstawa faktyczna roszczenia wymagała w pierwszej kolejności stwierdzenia, iż przedmiotowy weksel nie stanowił zabezpieczenia roszczeń gwaranta z tytułu powołanej umowy, lecz z umowy „o udzielanie ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych w ramach określonego limitu gwarancyjnego”, zawartej w tym samym dniu, pomiędzy tymi samymi stronami, a oznaczonej Nr (...) (k.54-57).

W § 7 ust.3 tej ostatniej umowy pozwana Spółka zobowiązała się do zapłaty na rzecz powoda kwoty wskazanej w umowie w terminie określonym w wezwaniu do zapłaty. Równocześnie deklaracja wekslowa zawarta przez strony tej umowy w dniu 31 lipca 2007 roku upoważniała powoda do wypełnienia weksla in blanco w przypadku niedotrzymania umownych terminów spłaty zadłużenia (k. 150). Umowny termin spłaty zadłużenia, jak wyżej przytoczono, był to termin określony przez powoda w wezwaniu do zapłaty skierowanym do pozwanej Spółki. Powód wezwaniem z dnia 13 lipca 2011 roku wezwał Spółkę(...)do zwrotu kwoty wypłaconej beneficjentowi z tytułu gwarancji wraz z odsetkami w terminie do 22 lipca 2011 roku (k.12v). Zatem od zachowania tego ostatniego terminu uzależniona była ocena dopuszczalności wypełnienia weksla przez powoda. Zgodnie bowiem z treścią przywołanej deklaracji wekslowej dopiero niedotrzymanie terminu spłaty zadłużenia przez pozwaną uprawniało powoda do wypełnienia weksla. Fakt niedotrzymania terminu spłaty mógł zostać stwierdzony najwcześniej w dniu następnym po upływie zakreślonego terminu spłaty, tj. 23 lipca 2011 roku. Tymczasem powód wypełnił weksel już w dniu 21 lipca 2011 roku, wskazując tę datę jako termin płatności weksla (kopia weksla k. 6).

Szczególny charakter zobowiązania wekslowego wyraża się między innymi w uproszczonym sposobie dochodzenia należności z niego wynikających. Z drugiej jednak strony prawo wekslowe określa surowe wymogi, od których spełnienia uzależniona jest ocena zakresu praw i obowiązków stron wynikających ze zobowiązania wekslowego. Innymi słowy stosunek wekslowy wyposaża egzekucję sumy pieniężnej wskazanej w wekslu w specjalny rygor, ale możliwość skorzystania z wynikających stąd przywilejów obwarowana jest spełnieniem szeregu warunków przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz.282).

Kwestię wymogów formalnych i zasad wypełnienia weksla własnego regulują przepisy art. 101- 103 powołanej ustawy. Jednym z nich jest oznaczenie terminu płatności, przewidziane w art. 101 ust. 3 ustawy, zgodnie z którym weksel własny winien zawierać oznaczenie terminu płatności. Równocześnie przepis art. 102 ustawy przewidując skutki braku niektórych cech weksla stanowi, iż weksel własny bez oznaczenia terminu płatności uważa się za płatny za okazaniem. W takim przypadku dłużnik wekslowy nie może podnosić zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z jego wolą co do terminu płatności. Dzieje się tak jednakże jedynie wówczas, gdy strony nie zawarły w kwestii sposobu oznaczenia terminu płatności żadnej umowy (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1938 roku sygn. akt I C 1286/37, LEX Nr 74791).

Inaczej natomiast wygląda sytuacja w przypadku, gdy strony zobowiązania wekslowego zawarły w tej mierze porozumienie, a termin płatności został w wekslu oznaczony, z tym, że w sposób sprzeczny z treścią tego porozumienia. Jeżeli bowiem strony określiły w porozumieniu konkretny termin płatności weksla bądź warunki pozwalające na ustalenie konkretnego terminu płatności, wypełnienie weksla odmiennym terminem płatności niż ustalono powoduje zwolnienie wystawcy z zobowiązania wekslowego (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1927 roku, PPH 1928, poz. 368). Potwierdzające ten pogląd stanowisko wyrażone zostało również w orzeczeniu z dnia 16 grudnia 1935 roku w sprawie sygn. akt IIIC 1051/34, w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że wypełnienie weksla "in

blanco" datą płatności inną, niż umówiona, uchyla odpowiedzialność wekslową, chociażby w chwili wyrokowania minął już umówiony termin płatności. Z kolei w wyroku z dnia 17 czerwca 1999 roku w sprawie sygn. akt I CKN 51/98 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż zobowiązanie wekslowe osoby, która weksel wręczyła, nie powstaje w razie wypełnienia weksla in blanco przez jego odbiorcę niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem. Wyjaśnił przy tym, że osoba wręczająca weksel może zarzucić odbiorcy weksla nie powstanie zobowiązania wekslowego bez jakichkolwiek ograniczeń (OSNC 2000/2/27, Biuletyn SN 1999/11/6, Pr.Gosp. 2000/3/7, LEX Nr 38275).

W świetle art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe (Dz. U. z 1936 roku, Nr 37 poz. 282) wystawca weksla nie może powoływać się na to, iż weksel został wypełniony w sposób sprzeczny z zawartym porozumieniem, wobec osoby trzeciej, która nabyła weksel już po jego wypełnieniu, nie znając treści porozumienia.

Inaczej natomiast wygląda sytuacja w przypadku osoby, która otrzymała weksel bezpośrednio od wystawcy weksla i uzupełniła go, albo nabyła weksel in blanco niewypełniony. Wobec takiej osoby wystawca może bowiem skutecznie podnosić zarzut wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11-25 czerwca 1931 roku, sygn. akt I C 606/31, OSP 1932, poz. 445; M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe i czekowe, Wydawnictwo C.H. Beck Warszawa 1998 rok, s. 77).

Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Powód otrzymał weksel in blanco bezpośrednio od pozwanej Spółki, będącej wystawcą weksla, a następnie wypełnił go, żądając zapłaty kwoty w nim wskazanej. W tych okolicznościach pozwanym przysługiwały zarówno zarzuty dotyczące wypełnienia weksla w sposób niezgodny z deklaracją wekslową, jak i zarzuty dotyczące stosunku podstawowego.

Wprawdzie zarzut dotyczący wypełnienia weksla w sposób niezgodny z porozumieniem pozwani odnoszą do kwestii nie zaistnienia zdarzenia przewidzianego w umowie gwarancji ubezpieczeniowej, jako podstawy wypłaty należności beneficjentowi, dającego zarazem uprawnienie do wystawienia weksla, to jednak kwestia nieważności weksla wynikająca również z innych przyczyn, podlegała ocenie Sądu z urzędu. Jak wskazuje się w doktrynie i judykaturze formalną nieważność weksla, tj. brak wymogów określonych w art.1 lub 101 prawa wekslowego Sąd powinien uwzględniać z urzędu zarówno w chwili wydania wekslowego nakazu zapłaty, jak i w późniejszym postępowaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2004 roku sygn. akt V CK 60/04 LEX Nr 141182, Izabela Heropolitańska Komentarz do art. 2 ustawy Prawo wekslowe, LEX stan prawny: 2011.04.20).

W deklaracji wekslowej zawartej w dniu 31 lipca 2007 roku wystawca upoważnił powoda do wypełnienia weksla w każdym czasie, ale w przypadku zaistnienia wskazanego tu zdarzenia, tj. niedotrzymania umownych terminów spłaty zadłużenia przez wystawcę (deklaracja wekslowa k.156). Zważywszy, że weksel zabezpieczał roszczenia powoda mogące wynikać z umowy „o udzielanie ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych w ramach określonego limitu gwarancyjnego” Nr (...) (k.54-57), to właśnie niedotrzymanie terminów w tej umowie przewidzianych mogło jedynie stanowić zdarzenie, od którego zaistnienia uzależniona była dopuszczalność wypełnienia weksla przez remitenta. Termin zapłaty zobowiązania wystawcy weksla został określony w § 7 ust. 3 przedmiotowej umowy, jako „termin określony w wezwaniu do zapłaty” (k.56). Powód w skierowanym do wystawcy weksla wezwaniu do zapłaty z dnia 13 lipca 2011 roku wskazał termin zapłaty „do dnia 22 lipca 2011 roku” (k.12v). Zatem to niedotrzymanie tego ostatniego terminu, będącego umownym terminem spłaty zadłużenia, mogło jedynie stanowić przewidziane w deklaracji wekslowej zdarzenie uprawniające remitenta do wypełnienia weksla. Niedotrzymanie terminu określonego na dzień 22 lipca 2011 roku można było stwierdzić najwcześniej z dniem 23 lipca 2011 roku, a tym samym to ta data wyznaczała najwcześniejszy termin, jaki powód, wypełniając weksel zgodnie z deklaracją wekslową, mógł wskazać jako termin płatności. Przed upływem terminu określonego w wezwaniu do zapłaty nie można było mówić o zaistnieniu zdarzenia, które upoważniało powoda do wypełnienia weksla. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażony został pogląd, iż warunkiem odpowiedzialności wystawcy weksla jest zaistnienie zdarzenia uprawniającego do wypełnienia weksla in blanco. Weksel nie może być bowiem uzupełniony, gdy nie zajdą określone w deklaracji okoliczności uzasadniające jego uzupełnienie. W szczególności nie jest dopuszczalne uzupełnienie weksla, gdy zobowiązanie, które weksel zabezpieczał było nieskuteczne, np. nie powstało, umowa była nieważna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2002 roku, sygn. akt V CKN 643/00, LEX Nr 53146). W tych okolicznościach należało

stwierdzić, iż wypełnienie weksla poprzez określenie terminu płatności na dzień 21 lipca 2011 roku, tj. dzień, w jakim zobowiązanie zabezpieczone wekslem jeszcze nie powstało, było niedopuszczalne, a co za tym idzie nie skutkowało odpowiedzialnością wekslową pozwanych.

Odrębną podstawą, z której powód wywodził odpowiedzialność pozwanych było wynikające zdanem powoda z umowy o udzielenie ubezpieczeniowej gwarancji „zobowiązanie się pozwanej Spółki, iż pokryje wszelkie wypłaty, których dokona (...) S.A. w związku z roszczeniami beneficjenta” (pозew k.5).

Odnosząc się do tej podstawy należy w pierwszej kolejności zauważyć, iż w świetle postanowień umowy o udzielanie ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych w ramach określonego limitu gwarancyjnego, zawartej w dniu 31 lipca 2007 roku, oznaczonej Nr (...) (k.54-57), podmiotem zobowiązanym „do odpowiedzialności za skutki mogące wyniknąć w związku z wydaniem gwarancji” była wyłącznie Spółka(...). Pozwani: T. S. i Z. S. jako osoby fizyczne nie były stroną tej umowy. Już z tej przyczyny nie można było wywodzić podstaw odpowiedzialności tych pozwanych z powołanej umowy. Stronami przedmiotowej umowy były: Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. oraz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.. Co do zasady pozwana Spółka była zatem zobowiązana z tytułu przedmiotowej umowy. Należy jednak zauważyć, iż zgodnie z treścią punktu 5 tejże umowy Spółka (...) zobowiązała się „pokryć wszelkie wypłaty, których (...) S.A. dokona w związku z roszczeniami beneficjenta zgłoszonymi z tytułu gwarancji. Istota tak określonego zobowiązania pozwanej wobec powoda polegała więc na tym, że jej warunkiem było wykazanie, iż kwoty wypłacone beneficjentowi, których zwrotu gwarant zażądał następnie od pozwanej Spółki, stanowiły „roszczenia z tytułu gwarancji”. O tym jakie roszczenia zabezpieczała umowa gwarancji Nr (...) stanowił jej punkt 2 (k.58). Wynika z niego, iż gwarancja zabezpieczała zobowiązanie wykonawcy wobec beneficjenta (Gminy J.) dotyczące niewykonania lub nienależytego wykonania robót budowlanych objętych umową o budowę sali gimnastycznej oraz właściwego usunięcia wad fizycznych należycie wykonanych robót budowlanych stwierdzonych protokołem odbioru końcowego podpisanym przez wykonawcę i beneficjenta, o ile protokół ten zostanie podpisany przed dniem 29 lipca 2009 roku.

Wbrew ocenie Sądu I instancji brak podstaw do przyjęcia, że przedmiotowa umowa gwarancji zabezpieczała również wykonanie ewentualnych zobowiązań Spółki (...) wobec Gminy z tytuł kar umownych zastrzeżonych w umowie z dnia 23 lipca 2007 roku dotyczącej budowy sali gimnastycznej (k. 48-52). Ani bowiem precyzyjne określenie przedmiotu zabezpieczenia zawarte w punkcie 2 umowy gwarancji, ani treść pozostałych jej postanowień, w tym punktu 7 określającego dokumenty wymagane przez gwaranta za podstawę wypłaty świadczenia, w żadnym wypadku nie uprawniają do oceny dokonanej przez Sąd Okręgowy. Wystarczy przytoczyć, że dokumentem takim winien być oryginał wezwania do zapłaty, zawierający kwotę roszczenia i oświadczenie, że kwota ta odpowiada „niewykonanym bądź nienależytemu wykonanym robotom określonym w umowie albo nieusuniętym wadom”, jak również specyfikacja nieusuniętych wad, zawierająca wyliczenie kwoty roszczenia w stosunku do każdej pozycji tej specyfikacji wraz z kopiami faktur potwierdzającymi zasadność i kwotę roszczenia. Jakkolwiek gramatyczna poprawność powyższych sformułowań budzi zastrzeżenia („kwota odpowiadająca niewykonanym bądź nienależytemu wykonanym robotom określonym w umowie albo nieusuniętym wadom”), to jednak nie uprawnia do oceny, iż odnoszą się one do jakichkolwiek kar umownych zastrzeżonych w umowie o roboty budowlane.

Słusznie zarzucają skarżący, iż Gmina J. nie dostarczyła gwarantowi również innych dokumentów wymaganych postanowieniami umowy gwarancji. Dotyczy to oświadczenia podpisanego przez Zastępcę Burmistrza Gminy J. z dnia 14 marca 2011 roku (k.43) zawierającego stwierdzenie, że „w ocenie Gminy” należność jest bezsporna, co nie spełnia wymogu oświadczenia, o którym mowa w powołanej umowie. Również złożona „specyfikacja”(k.43) nie odpowiada wymogom przewidzianym w punkcie 7 ust. 5 umowy, albowiem wskazana w niej kwota 131.205,75 złotych nie odpowiada wartości nieusuniętych usterek, lecz równowartości kary umownej, której gwarancja nie zabezpieczała. Ze złożonych do akt sprawy dowodów nie wynika, aby beneficjent żądając wypłaty należności z gwarancji złożył wymagane umową kopie faktur potwierdzających zasadność i kwotę roszczenia. Kopie faktur (k.20-38) nie odnoszą się do kosztów usunięcia wad boazerii, które legły u podstaw sporu między stronami umowy o roboty budowlane.

Z tych wszystkich względów należało stwierdzić, że powód bezpodstawnie wypłacił Gminie J. kwotę 150.932 złote, a co za tym idzie niezasadnie zażądał jej zwrotu od pozwanych. Skutkowało to zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem powództwa, o czym Sąd Apelacyjny orzekł w trybie art. 386 § 1 kpc.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania należnych zarówno za I instancję, jak i za postępowanie odwoławcze wydane zostało w oparciu o przepis art. 98 §1 i §3 kpc w związku z art. 391 § 1 kpc. Stosownie do wyrażonej tu zasady odpowiedzialności za wynik procesu należało zasądzić od powoda, którego powództwo zostało oddalone, na rzecz solidarnie pozwanych: (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S., T. S. i Z. S. łączną kwotę 19.599 złotych, na którą składają się: 5.735 złotych -opłata od zarzutów od nakazu zapłaty, 7.547 złotych -opłata od apelacji, 17 złotych -opłata skarbowa od pełnomocnictwa, 3.600 złotych -wynagrodzenie pełnomocnika pozwanych za I instancję i 2.700 za postępowanie apelacyjne, ustalone stosownie do § 6 pkt 6 w związku z §13 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 461).

SSO del. E. M. SSA J. T. SSA E. P.